

Eesti loomemajanduse olukorra uuring ja kaardistus

2017.-2018. aastatel läbiviidud kaardistus on jätkuks kolmele varasemale samalaadsele loomemajandusvaldkonna uuringule. Töö eesmärgiks oli analüüsida, kuidas on muutunud Eestis aastatel 2011-2015 loomeettevõtete ja töötajate arv ning tulu, et võrrelda, kuidas on muutunud sektori olulisus Eesti majanduses ja arengus.

Põhjäreldused: loomemajanduse osakaal on 3% Eesti SKPst, valdkonnas on hõivatud 4,8% Eesti töötavast rahvastikust. Majanduslikest näitajatest olulisem on valdkonna roll kultuuri säilitamisel ja edendamisel, regioonide arengus, atraktiivse elukeskkonna loomisel, turismi edendamisel ning Eesti maine kujundamisel välisriikides. Tulevikuedu jaoks on vaja suuremat koostööd nii loomemajandusettevõtete vahel (ka ühinemist) kui ka teiste majandusharudega.

- Loomemajanduse sektor on järjest interdistsiplinaarsem, keeruline on piiritleda konkreetseid valdkondi ning ettevõtete/asutuste valdkondlikku kuuluvust.
- Perioodil 2011-2015 on kasvanud loomemajanduse sektori ettevõtete/asutuste arv (31%), kuid kasvutempo on aeglustunud. Suuremat koostööd arvulised näitajad ei kajasta. Kokku oli **ettevõtteid/asutusi üle 9000**. 2015. aastal oli **töötajaid kokku üle 30 tuhande** (kasv 2011. a võrreldes 13%) ning **kogutulu saadi 1,5 mld eurot** (kasv 45%). Suurim valdkond nii töötajate arvu kui kogutulu poolest oli kirjastamine (sh sidustegevusalana trükindus).
- Loomemajanduse **sektoris töötas 2015. aastal 4,8% Eesti töötavast rahvastikust**, ettevõtete ja asutuste arv moodustas 11,6% Eesti ettevõtete üldarvust ning ettevõtete müügitulu ja riigilt dotatsiooni saavate asutuste kogutulu andis 2,8% Eesti ettevõtete müügitulust. Loomesektori eksport (293 mln eurot) moodustas 2015. aastal 5,6% teenuste koguekspordist (peamised sihtturud olid lähiriigid - Põhjamaad, Venemaa, Läti).
- Keskmiselt töötas 2015. aastal loomeettevõttes/asutuses 3,4 inimest, töötaja kohta saadi tulu 48 tuhat eurot. Keskmise tulu ettevõtte/asutuse kohta oli 162,8 tuhat eurot.
- Loomemajanduse kaardistamisel selgus, et **loomemajanduse osakaal moodustas ligi 3% Eestis toodetud SKP-st**.
- **Avaliku sektori toetus** loomemajanduse tugistruktuuridele ja ettevõtetele 2015. a oli 193 miljonit eurot (13% loomemajanduse kogutulust). Olulisimad rahastajad Eesti Kultuurkapital, Kultuuriministeerium ja Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus, raamatukogude osas ka Haridus- ja Teadusministeerium. Toetused on mõjunud sektori arengule positiivselt, loomesektor on saanud tõuke muutuda iseseisvamaks ning tugevamaks.
- Loomeettevõtete/asutuste **riiklik toetamine on eelkõige avaldanud mõju ettevõtlus- ja ekspordialasele kompetentsile** (suurenesid teadmised, oskused, kogemus). Kasvanud on ettevõtete konkurentsivõime. Samuti suudeti riigi toel parandada toote/teenuse kvaliteeti, mis on ettevõtete edasisele arengule oluliseks hüppelauaks.

- **Sektori riikliku rahastuse korrastamiseks** on soovitatav ümber korraldada riigiasutuste finantseerimine Kultuuriministeeriumi ja Eesti Kultuurkapitali eelarvetest (st koondada põhitegevuseks mõeldud rahastus suuremal määral Kultuuriministeeriumi eelarvesse), et vähendada survet Eesti Kultuurkapitali projektipõhisele finantseerimisele ja maandada riigiasutuste jaoks projektipõhisest rahastusest tulenevaid tegevusriske.
- Loomemajanduse sektoril on majanduslike aspektide kõrval veelgi olulisem **roll kultuuri säilitamisel ja edendamisel, regioonide arengus, atraktiivse elukeskkonna loomisel, turismi edendamisel ning Eesti maine kujundamisel välisurgudel**. Loomemajanduse majanduslik mõju avaldub kaudselt – läbi suuremate turismitulude, suurema ekspordi ja välisinvesteeringute.
- Lähiaastatel saavad loomeinimeste sissetulekute oluliseks suurendamiseks tulla lisavahendid rohkem vabalt turult ja seega **peab suurenema loomemajanduse ettevõtete suutlikkus iseseisvalt tulu teenida**. Samuti peab suurenema tugistruktuuride isemajandamisevõime.
- Probleemiks on ettevõtete lühiajalisus, mida soosib projektipõhine tegevus ja rahastus. Uute ettevõtete finantsvõime on partnerite jaoks tundmatu ning seega riske suurendavaks faktoriks.
- Kui viimase aastakümne trend on olnud paljude väikeettevõtete teke, siis nüüd oleks **vajalik ettevõtete ühinemine, parem koostöövõime teiste ettevõtetega**. Sektori konkurentsivõime suurendamiseks nii sise- kui välisurul on vajalik olemasolevate ettevõtete tugevnemine. Suurem töötajate arv ja müügimaht ettevõtte kohta, kasumlikkus ja investeerimisvõime loob aluse välisurgudele minekuks.
- Tuleviku edu suhtes on kriitilise tähtsusega **loomemajanduse sektori parem koostöö erinevate majandusharudega**. Nt turismi arendamine läbi välisuristidele täiendavate kultuuriteenuste pakkumise; tootedisaini muutmine tööstusettevõtete tootearenduse ja innovatsiooni üheks orgaaniliseks osaks. Eesti toodete ja teenuste ekspordile aitab kaasa riigi parem tuntus maailmas, kus just kultuur saab olla oluliseks riigi esmatutvustajaks. Muuseumid, kunst, meelelahutustarkvara ja filmisektor saaks teha palju tihedamat koostööd haridussektoriga.
- Väga oluline on **ekspordivõime arendamine ja ekspordivõimaluste otsimine**. Takistuseks on ettevõtete väiksus (ei kujune välja piisavat mahtu, kulubaas on väike, sellest tulenevalt on turundussuutlikkus madal jne), ka ettevõtete omavaheline vähene koostöö, sest ei tajuta sünergiast tulevaid võimalusi.
- Eksporti saaks täiendavalt kasvatada kasutamata potentsiaali arvel eelkõige arhitektuuri (peamiselt insener-tehnilise projekteerimise kui sidusala) ning filmi ja video valdkonnas, kuid ka disainis.

Uuring: Eesti loomemajanduse olukorra uuring ja kaardistus

Uuringu läbiviimise aeg: 2017-2018

Uuringu teostaja: Eesti Konjunkturiinstituut koostöös Kultuuriministeeriumiga

Uuringu autorid: Marje Josing, Evelin Ahermaa, Aet Vanamõlder, Kiira Martens, Ülo Mattheus, Lia Lepane, Kelly Tänav, Bruno Pulver, Elmar Orro, Maris Viileberg, Katrin Nittim

Uuringu tellija: Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus

https://www.kul.ee/sites/kulminn/files/1._eesti_lm_olukorra_uuring_ja_kaardistus_yldosa.pdf